

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра суспільно-гуманітарних наук**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Зав. кафедрою \_\_\_\_\_ О.М. Максимець

«\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2018 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»**

Для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»  
зі спеціальності 122 «Комп'ютерні науки та інформаційні технології»  
(на основі повної загальної середньої освіти)

факультет інженерії та комп'ютерних технологій

2018– 2019 н.рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія України та української культури» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 122 «Комп'ютерні науки та інформаційні технології» .- Мелітополь, ТДАТУ, 2018. -21с.

Розробник: Морарь М.В. професор, д.політ.н.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук

Протокол № 1 від «    » серпня 2018 року

Завідувач кафедри

\_\_\_\_\_ О.М. Максимець  
(підпис) (ініціали та прізвище)

Схвалено методичною комісією факультету ІКТ за спеціальністю 122 «Комп'ютерні науки та інформаційні технології» ОС «Бакалавр»

Протокол № 1 від «\_\_\_» \_\_\_\_\_2018 року

Голова \_\_\_\_\_  
(підпис) ( ініціали та прізвище)

# 1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| Найменування показників                                                                                  | Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти                                                     | Характеристика навчальної дисципліни                                             |                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|                                                                                                          |                                                                                                       | <b><u>денна форма навчання</u></b><br>(денна або заочна)                         |                 |
| Кількість кредитів <b>4</b>                                                                              | Галузь знань<br><b><u>12 Інформаційні технології</u></b><br>(шифр і назва)                            | <b><u>Обов'язкова</u></b><br>(обов'язкова або вибіркова)                         |                 |
| Загальна кількість годин – <b>120 годин</b>                                                              | Спеціальність:<br><b><u>122 «Комп'ютерні науки та інформаційні технології»</u></b><br>(шифр та назва) | Курс                                                                             | Семестр         |
| Змістових модулів – <b>2</b>                                                                             |                                                                                                       | <b>1-й</b>                                                                       | <b>1-й</b>      |
| Тижневе навантаження:<br>- аудиторних занять <b>3 год.</b><br>- самостійна робота студента <b>5 год.</b> | Ступінь вищої освіти:<br><b><u>«Бакалавр»</u></b>                                                     | Вид занять                                                                       | Кількість годин |
|                                                                                                          |                                                                                                       | Лекції                                                                           | <b>14 год.</b>  |
|                                                                                                          |                                                                                                       | Лабораторні заняття                                                              | -               |
|                                                                                                          |                                                                                                       | Практичні заняття                                                                | <b>30 год.</b>  |
|                                                                                                          |                                                                                                       | Семінарські заняття                                                              | -               |
|                                                                                                          |                                                                                                       | Самостійна робота                                                                | <b>76 год.</b>  |
|                                                                                                          |                                                                                                       | Форма контролю:<br><b><u>екзамен</u></b><br>(екзамен або диференційований залік) |                 |

## 2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Метою вивчення курсу «Історія України та української культури» є -** систематизація знань студентів з історії та культури України, аналіз історико-культурологічних фактів, надбання вмінь робити висновки, які допоможуть орієнтуватися у сучасному житті країни; закласти основи політичної культури студентів; допомогти студентам засвоїти прийоми роботи з науковою літературою суспільно-політичного та культурологічного спрямування; розгляд проблем розвитку української культури від первісного ладу до наших днів, зосередження основної уваги на найвидатніших досягненнях культури на кожному її етапі розвитку, розгляд взаємозв'язків української культури зі світовою, етапних досягнень українського народу в галузі культури упродовж тривалої боротьби за національну незалежність та власну державність.

Через ознайомлення студентів з історією та культурою українського народу у боротьбі за власне існування, національну державність прищепити почуття гордості за свій народ і відповідальність за майбутнє України.

**Завдання дисципліни** полягає в тому, щоб забезпечити послідовне і цілісне вивчення курсу, використовуючи для цього всі види навчальних занять (лекції, практичні заняття, самостійну роботу). При цьому слід пояснити студентам особливості вивчення цієї дисципліни, як науки, що відчуває на собі суб'єктивний вплив авторів, щодо історико-культурних процесів.

Питання історії та культури України мають викладатися у прямому логічному зв'язку з поточним матеріалом з метою формування у студентів матеріалістичного світогляду і діалектичного методу пізнання.

**У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:**

- поняття про місце курсу "Історія та культура України" в системі гуманітарних наук, його предмет і завдання, методи дослідження та наукову періодизацію історії та культури України;
- особливості розвитку людського суспільства на території України у доісторичні часи, проблеми у дослідженні етногенезу слов'ян;
- соціально-політичний і економічний устрій держави Київська Русь та її культуру в часи її становлення, розквіту і занепаду;
- причини та наслідки втрати українським народом своєї державності і захоплення його земель Литовським князівством і Польщею, еволюцію соціально-економічного, політичного та культурного життя українських земель у XIV-XVII ст., становлення української народності;
- причини виникнення українського козацтва та його роль в суспільно-політичній Історії України, процес становлення та еволюцію козацької державності кінця козацької державності та значення договору з Москвою 1654 р. для подальшої долі України;
- суспільно-політична, економічна та культурна ситуація в Україні в умовах бездержав'я XIX - початку XX ст., та особливості революційного процесу в Україні у 1917 -1920 рр.,
- українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку другої світової війни, особливості суспільно-політичної та культурної ситуації в Україні у роки Великої Вітчизняної війни, законодавче оформлення кордонів України;
- історико-культурницькі процеси в Україні у другій половині 40-х - першій половині 80-х років;
- досягнення та проблеми розвитку державності та культури України в сучасних умовах.

**Вміти:**

- користуватися науковою літературою в процесі підготовки до практичного заняття та при написанні рефератів;
- логічно та доказово усно викласти матеріал, відповісти на поставлені питання;

- використовуючи наукову літературу проводити аналіз різних поглядів істориків щодо місця Київської держави в історії українського народу та етногенезу українців;
- на підставі аналізу історичних фактів виявляти причини руйнування української державності та особливості існування українського народу під владою Литви та Польщі у ХІУ - ХУІІ ст.;
- на основі наявних наукових джерел визначити досягнення і хибі козацької державності та місце козацтва в політичній історії України та її культури;
- виявити причини піднесення національно-просвітницького руху в Україні наприкінці ХІХ - початку ХХ ст., особливості у становленні українських партій та аналізувати їх програми, втілення програмних положень у практичній діяльності в роки української національно-демократичної революції 1917 -1920-х рр.;
- визначити причини та наслідки соціалістичних перетворень в Україні у 20-х - 30-х рр. ХХ ст., виявити витоки українського; показати місце і роль українського народу у роки другої світової і Великої Вітчизняної війни;
- аналізувати суспільно-політичні, економічні та культурні процеси в Україні 40-х - 90-х рр. і виділити основні причини необхідності змін; на підставі аналізу історичних фактів та сучасної суспільно-політичної і економічної ситуації в Україні.

#### **Бути ознайомленим :**

- з основними віхами української історії та культури, перспективами подальшого розвитку України;
- з основними методами історико-культурного дослідження і прийомами застосування їх при аналізі історико-культурних подій; принципами утворення та діяльності політичних партій України.

Навчальна програма розрахована на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки бакалавра. Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

## **3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

### **Змістовий модуль 1. *Історія та культура України з часів первісного ладу до кінця ХІХ ст.***

#### **Тема 1. СТАРОДАВНІЙ ТА ДАВНЬОРУСЬКИЙ ПЕРІОД В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ [1, с. 9...94]**

Час появи людини на території України, та основні етапи розвитку первісного суспільства згідно археологічних даних. Поява трипільської культури та генезис патріархально-родових відносин.

Поява та розвиток на півдні України кочових племен кіммерійців, скіфів, сарматів та інших. Вплив на розвиток історії України античних міст Криму та Північного Причорномор'я.

Архаїчні культури на території України. Доісторичні поселення України (кам'яний, мідний і бронзовий віки). Трипільська культура: побут та традиції. Перші культурні символи Трипілля. Антична доба в історії української культури. Періодизація Античності в контексті вітчизняної культури. Значення Античності для формування української культури.

Різноманітність культур кочівників України. Специфіка культурного буття кочівників. Особливості релігійного культу. Спільні мотиви художньої культури кочівників: кіммерійців, скіфів, сарматів.

Етногенез слов'ян, та передумови утворення державності у східних слов'ян. Антський союз "Норманська теорія" походження Київської Русі та її оцінка в сучасній історіографії.

Утворення держави Київська Русь та її соціально-економічний та політичний лад. Запровадження християнства, реформи Ярослава Мудрого та економічний та культурний розвиток Давньоруської держави в X-XII ст. Значення християнства для розвитку давньоруської культури.

Причини та наслідки феодальної роздробленості Київської Русі. Монголо-татарська навала та її значення на подальший розвиток східних слов'ян.

Утворення Галицько-Волинського князівства та внутрішня і зовнішня політика Романа Мстиславовича та Данила Романовича (Галицького). Історичне значення Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

## **Тема 2. ПОЛІТИЧНИЙ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В СКЛАДІ ЛИТВИ, ПОЛЬШІ ТА РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ [1, с. 95...162].**

Перехід українських земель до складу Литви, та їхній розвиток в XIV- першій половині XVI ст. Кревська унія, та початок польської експансії на українські землі.

Люблінська унія Литви та Польщі, та соціально-економічний і культурно-національний розвиток українців в складі Речі Посполитої. Державний та адміністративний устрій українських земель в складі Речі Посполитої. Початок формування української народності.

Діалог та взаємодія національних культур у Речі Посполитій. Етноконфесійна ситуація у Великому князівстві Литовському та Речі Посполитій. Ідеї Реформації та формування національних культур.

Нове відчуття світу, розуміння ролі людини у світі, бажання передати власні знання і досвід майбутнім поколінням привели до виникнення українського книгодрукування.

Формуванню до цього часу незнаної на Русі відкритої міської культури поліетнічного типу та проникненню впливових у той час в Західній Європі гуманістичних ідей.

Виникнення козацтва та місця Запорізької січі в її розвитку. Зв'язки козацтва з російською державою, та їхня боротьба з мусульманськими сусідами. Роль козацтва та братств в підвищенні української самосвідомості.

Причини національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. Воєнні дії 1648-1653 рр., умови Зборівського та Білоцерківського договорів. Міжнародні зв'язки уряду Б.Хмельницького в пошуках союзників. Переяславська Рада та Березневі статті 1654р.

Розвиток права ("Литовські статuti"). Просвітницька діяльність єзуїтів. Українська культура в боротьбі за православну духовність і національну ідентичність

Формування освітньої системи. Києво-Могилянська колегія - духовно-культурний центр православного населення. Друкарство та його значення в утвердженні культурно-конфесійної свідомості. Діяльність І.Федорова. Полемічна публіцистика

## **Тема 3. КОЗАЦЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 17 – 18 СТ. [1, с. 163...199]**

Смерть Б.Хмельницького та суперечки серед козацької старшини щодо додержання Росією умов Березневих статей. Андрусівський мир, та поділ Росією та Польщею українських земель. Громадянська війна між прибічниками Лівобережного та Правобережного гетьманів України.

Формування ладу Гетьманщини на території Лівобережної України. Місце І.С.Мазепи в історії України. Полтавська битва та розвиток українських земель в складі Росії в першій половині XVIII ст.

Утворення Новоросійської губернії, та ліквідація Гетьманщини й Запорізької січі Катериною II. Указ імператриці 1783 р. і юридичне оформлення кріпосного права на Лівобережжі: Подальша доля козацтва.

Адміністративно-політичний устрій українських земель в складі Російської імперії, та посилення соціально-економічної та суспільно-політичної централізації Російської імперії.

Розширення території Російської імперії за рахунок трьох поділів Польщі та приєднання Кримського ханства, та соціально-економічні зміни на цих землях.

Самобутність українського бароко. Роль козацтва у розвитку бароко. Просвітницька інтелігенція, її роль у житті суспільства (Я. Козельський, В. Капніст, К. Сакович, Г. Сковорода). Зародження української етнографії (Г. Калиновський, М. Цертелєв, М. Максимович, І. Срезневський та ін.)

Утвердження українського бароко в архітектурі. Стильові і жанрові особливості образотворчого мистецтва XVII - XVIII ст. Виникнення особливих жанрів в образотворчому мистецтві. Монументальний живопис у дерев'яних та мурованих спорудах. Український портретний живопис. Зародження пейзажного і побутового живопису. Специфіка іконопису XVII - XVIII ст. (роботи Ф. Сельковича, М. Петраховича). Гравюра.

Традиційні і нові літературні жанри: козацько-старшинські літописи; полемічна література; панегірична, релігійно-філософська, соціально-побутова, історична поезія. Бурлеско-травестійні твори. Розвиток громадської і любовної лірики. Мемуарно-історична проза. Творчість Г. Сковороди.

Книгодрукування. Видавничі осередки і друкарні. Біблія і літературні видання. Формування музичної освіти в Україні. Інструментальна музика.

Театр козацького бароко. Шкільний театр. Містерія, мораліте, інтермедії, інтерлюдії. Драми Г. Кониського, Ф. Прокоповича, Д. Туптала та ін. Вертепні вистави.

#### **Тема 4. ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ У 19 – НА ПОЧАТКУ 20 СТ. [1, с. 209...297]**

Французька буржуазна революція та її вплив на суспільно-політичне життя в Російській імперії. Декабристи та Кирило-Мефодіївське братство формуванні буржуазно-демократичного руху в Україні. Роль По. Т. Шевченко та народників в зародженні українського національно-ліберального руху.

Скасування кріпосного права, та інші буржуазні реформи 60-70-х рр.. в Російській імперії. Прискорення розвитку капіталістичних відносин на Україні, та створення фабрично-заводської індустрії.

Зародження робітничого руху в Україні, та його вплив на поширення соціал-демократичних ідей в суспільстві. Утворення буржуазних та робітничих партій, та характеристик програмних цілей основаних партій та груп.

Передумови, характер, особливості та рушійні сили буржуазно-демократичної революції в Росії. Революційні події в Україні 1905-1907 рр., та стратегія і тактика різних політичних сил. Створення Державної думи, та аграрна реформа Столипіна.

Перетворення «українства» з культурної та культурно-етнічної категорії в політичну. Питання національної культури в перших українських політичних організаціях (Кирило-Мефодіївське товариство, "громади", «хлопомани»). Українська суспільно-політична думка (М. Костомаров, П. Куліш, В. Каразін, М. Максимович).

Початок національно-культурного будівництва. Формування національної еліти. Історичні дослідження (Д. Бантиш-Каменський, П. Куліш, М. Маркевич та ін.)

Освіта. Перші університети. Поява інтелігенції. Народництво. Недільні школи (Х. Алчевська, барон М. Корф).

Мовне питання (О. Павловський, І. Войцехович, І. Срезневський). Формування національних образів українського життя в творах художньої літератури (М. Гоголь, Т. Шевченко, Марко Вовчок, Г. Квітка-Основ'яненко, Панас Мирний, І. Нечуй-Левицький, І. Франко).

Українське мистецтво XIX ст. Архітектура. Стиль модерн (В. Городецький, Г. Гай, О. Бекетов, В. Кричевський, К. Жуков).

Образотворче мистецтво. Монументальний, історичний, пейзажний, жанровий та портретний живопис (С. Васильківський, І. Їжакевич, О. Мурашко, І. Труш, О. Новаківський, брати Кричевські. Художники-експресіоністи (О. Богомазов). Скульптура (М. Парашук, А. Попель, О. Архипенко, І. Кавалеридзе). Товариство пересувних художніх виставок (1870 р.).

Музичне мистецтво. Поява великих музичних форм. Творчість композиторів М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича, С. Людкевича.

Український театр. Перехід від аматорського до професійного театру (І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, М. Кропивницький, І. Карпенко-Карий).

## **Змістовий модуль 2. Україна XX – початку XXI ст.**

### **Тема 5. ІСТОРІЯ І КУЛЬТУРА УКРАЇНИ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ДОБИ (1917-1920 РР.). [1, с. 308...367]**

Політичні течії і партії в умовах першої світової війни. "Спілка визволення України, Головна Українська Рада. Українські січові стрільці.

Економічне становище на Україні в роки війни., господарська розруха і погіршення становища трудящих мас. Визрівання загальнонаціональної кризи в країні та розвиток революційного руху серед робітників і селян, солдатів" Лютнева буржуазно-демократична революція і піднесення національно-визвольного руху на Україні, нормування Рад робітничих, селянських і солдатських депутатів. Створення Центральної Ради, її соціальна база, програма. М. С. Грушевський, В.К. Винниченко.

Розвиток подій на Україні між лютим і жовтнем 1917 р. Всеукраїнський національний конгрес 7-8 квітня 1917 р. П Всеукраїнський з'їзд. С.В. Петлюра. Універсали центральної Ради. Липневі події в Петрограді і Центральна Рада.

Перемога збройного повстання в Петрограді і політика Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки. Політичні партії України у виборах до Всеросійських Установчих зборів.

І Всеукраїнський з'їзд Рад та його рішення. Радянська державність. Січневе збройне повстання в Києві. Брестський мир і Україна. Початок наступу німецьких та австро-угорських військ. Гетьманський переворот. Партійний склад уряду П. Скоропадського, його внутрішня і зовнішня політика,

Повстансько-партизанська боротьба проти окупантів і гетьманського режиму. І з'їзд КП/б/У.

Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки, прихід до влади Директорії. Акт об'єднання УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р.

Відновлення і падіння радянської влади на Україні в 1919р. Захоплення території України військами А. І. Денікіна і С.В. Петлюри. Конфлікт між петлюрівцями і денікінцями. Зафронтове бюро ЦК КП/б/У. С. В. Косіор. Визволення України від

денікінських військ. Україна в період війни проти білополяків та розгрому врангелівських військ. Ліквідація петлюрівського фронту. Боротьба за владу Рад на Західній Україні.

Початок українізації освіти. Особливої уваги заслуговують здобутки у вищій освіті та науково-дослідній роботі. Вже в 1917 р. за Центральної Ради до існуючих інститутів, університетів додалися Географічний інститут (Київ), Київський юридичний інститут, Херсонський педагогічний інститут, Одеський сільськогосподарський інститут, Харківська консерваторія та 9 учительських інститутів, реорганізованих секретаріатом освіти у вищі навчальні заклади.

Питання культурно-національного відродження Центральною Радою тісно пов'язувалася і з вирішенням проблеми поступової українізації державно-адміністративного апарату, діловодства тощо.

Влітку 1917 р. з метою якнайшвидшого відродження національного образотворчого мистецтва українська інтелігенція та секретаріат освіти розпочали підготовку до відкриття Української академії мистецтв. Академію відкрито 18 грудня 1917 р.

Процес українізації культури під опікою Центральної Ради не оминув ініціатив театральної еліти, яка вже 12 березня 1917 р. в театрі М. Садовського провела перші театральні збори. За результатами зборів розпочалася робота з відкриття першого Українського національного театру. Становлення національного театрального мистецтва тісно пов'язане з розвитком народної музики, музичної освіти й хореографії.

Національна революція сприяла і відродженню української видавничої справи. У Києві в 1918 р. діяло близько 40, Катеринославі – 6, Одесі – 5. Ці видавництва масовими тиражами почали друкувати навчально-методичну, художню, наукову, технічну літературу українською мовою. До очевидних досягнень у культурній сфері слід зараховувати роботу над створенням національної музейної та архівної справи.

## **Тема 6. УКРАЇНА У 20-30 РР. ХХ СТ. СПОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ, ПОЛІТИЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ. [1, с. 368...486]**

Суспільно-політичне життя на Україні в 20-ті роки. Згорання багатопартійності. Небільшовицькі комуністичні партії. Утвердження монополії Комуністичної партії. Звуження ролі Рад у політичній системі. Розвиток народного господарства України на засадах нової економічної політики. Суперечливий характер політичного і економічного розвитку України наприкінці 20-х у 30 рр. Національне державне будівництво. Політика КП/б/У та інших політичних партій. Пошуки державного об'єднання радянських республік. Союзний договір від 30 грудня 1922 р., його політична оцінка. Х.Г. Раковський, Г.І. Петровський. Українізація: суть, наслідки. Кампанія проти О.Я. Шумського. Згорання НЕПУ. Пагубні наслідки форсованої індустріалізації та насильницької колективізації. Голод 1932-1933 рр. на Україні, його причини, наслідки та національно-політичні аспекти.

Економічний розвиток України напередодні Великої Вітчизняної війни.

Західноукраїнські землі в 20-30-х роках. Розвиток національно-визвольного руху на західноукраїнських землях. Діяльність політичних партій, КПЗУ і Комінтерн. Створення Української військової організації / 1920 р/ ОУН.

Українізація 20-х рр. ХХ ст. та українська культура. Розвиток освіти. Діяльність Всеукраїнської академії наук. Розмаїття літературного життя: "Плуг" (А. Головка, П. Панч та ін.), "Гарт" (П. Тичина, В. Сосюра, М. Хвильовий та ін.), ВАПЛІТЕ, "Молодняк", ВУСПП, "неокласики" (М. Рильський, М. Зеров, П. Пилипович та ін.), "Авангард" тощо). Літературна дискусія 1925-1928 рр.

Визначний реформатор українського театру Лесь Курбас. Драматургія М. Куліша. Український мистецький авангард (К. Малевич, О. Архипенко,

В. Татлін, А. Петрицький, О. Екстер, О. Богомазов, М. Бойчук та ін.). Становлення українського кіномистецтва (О. Довженко). Злет музичної культури.

Початок цілеспрямованої боротьби проти української інтелігенції. Репресії у середовищі діячів освіти, науки, духовенства і митців. Втручання партійного керівництва у сферу художньої творчості. Освіта, наука і мистецьке життя довоєнного періоду.

## **Тема 7. УКРАЇНА В РОКИ II СВІТОВОЇ ТА ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВОЄН**

Вступ Червоної Армії на західноукраїнські землі 17 вересня 1939р. Возз'єднання українських земель. Політика сталінського режиму на західноукраїнських землях" Початок II світової війни її причини, характер. Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку другої світової війни"

Напад фашистської Німеччини на СРСР. Український напрям в плані "Барбаросса". Оборонні бої радянських військ на Україні. Бої в районі Харкова на Донбасі та в Криму. Участь трудящих України в розгромі німецько-фашистських військ під Москвою.

Україна під гнітом гітлерівських загарбників. Проголошення ОУН акту відновлення державності 30 червня 1941 року та його наслідки. Створення та діяльність УПА.

Всенародна боротьба в тилу фашистських військ на Україні. С.А. Ковпак, О.Ф.Федоров. Провал фашистської політики на Україні.

Сталінградська битва. Лютнево-березневі бої 1943р. на Україні. Битва під Курськом. Вихід радянських військ до Дніпра і визволення Києва. Розгортання боїв на Правобережній Україні. Корсунь-Шевченківська битва. Перемога в Криму. Визволення Західних областей України і Закарпаття.

Подвиги воїнів з України на фронтах Вітчизняної війни і народних месників. Самовіддана праця трудящих України в східних районах СРСР, Діяльність вчених, діячів літератури і мистецтва України в роки Великої Вітчизняної війни. Проблема визнання західних кордонів СРСР. Кримська конференція і Україна. Участь України у створенні і роботі ООН. Підсумки і уроки другої світової війни для України.

Діяльність наукових та навчальних закладів, преса, радіо, театр, образотворче мистецтво, кіно у час Другої світової війни. Творчість визначних митців (М. Бажан, А. Малишко, Б. Лятошинський, А. Штогаренко, О Шовкуненко, М. Глущенко, М. Деревус та ін).

## **Тема 8. УКРАЇНА В ПОВОЄННІ РОКИ (1945 – 1990 – ті рр.) [1, с. 487...579]**

Зміни у політичній системі України в умовах переходу від війни до миру. Початок відбудови народного господарства. Допомога народів радянських республік у відродженні економіки України.

Розвиток економіки. Становище у сільському господарстві. Засуха 1946 р. Голод на Україні 1947 р.

Перетворення в західних областях України. Загострення політичної боротьби. ОУН-УПА. Незаконні репресивні дії радянських каральних органів, депортація населення західних Областей.»

Курс XX з'їзду КПРС на демократизацію радянського суспільства і його втілення на Україні. Боротьба проти культу особи Сталіна та його наслідків.

Екстенсивний розвиток народного господарства України, Будівництво гідроелектростанцій на Дніпрі. Проголошення гасла в кінці 50-х років про хімізацію

народного господарства та її наслідки; Суперечливий характер розвитку сільського господарства.

Економічні реформи 60-х років. Причини їх незавершеності. Суперечливість духовного життя в республіці, вродження застійних явищ в соціально-економічному розвитку країни, республіки. Формування механізму гальмування, посилення кризових явищ в економіці. Поглиблення труднощів у розв'язанні продовольчої, екологічної, житлової та інших проблем. Негативні явища в розвитку духовного життя. Витіснення української мови з різних сфер суспільного життя. Нігілістичне ставлення до збереження національної самобутності, нівелювання національної різноманітності. Політичні репресії.

0. Тихий, Ю. Литвин, В. Стус, П. Григоренко, А. Горська, В.Симоненко.

Суперечливі процеси в соціально-економічному і політичному розвитку республіки. Реформа політичної системи та прояви гальмівних процесів на Україні.

Курс на перебудову. Зміни в суспільно-політичному житті республіки. Демократія і гласність. Нова виборча система. Становлення багатопартійності. Закон про мови. Нове національне відродження українського народу. Економічні реформи. Труднощі перебудови республіки. Чорнобильська трагедія. Економічна, соціальна, суспільно-політична, економічна кризи. Криза політики Комуністичної партії. Верховна Рада УРСР /1990 р./ та її найважливіші законодавчі акти. Підсумки першого етапу соціально-економічного розвитку республіки. Заходи щодо виведення республіки із загальної кризи. Міжконфесійні стосунки"

Декларація .Верховної Ради УРСР про суверенітет України і Закон про економічну самостійність республіки. Провал антиконституційного заколоту і його наслідки. Кінець монополії КПРС. Акт про незалежність України найважливіший підсумок боротьби прогресивних сил республіки. Всенародний референдум 1 грудня 1991 р. та його історичне значення. Вибори Президента України. Міжнародне визнання незалежної України. Україна спів засновниця Співдружності незалежних держав.

Національно-культурне пробудження 50-х рр. Повернення в культуру спадщини репресованих митців. Творчість шістдесятників (І. Драч, В. Коротич, В. Симоненко, В. Стус, Л. Костенко, Є. Сверстюк, А. Горська, В. Зарецький, О. Заливаха та ін.). Українське "поетичне" кіно (С. Параджанов, Ю. Ілленко, Л. Осика, І. Миколайчук).

Негативні явища у культурному розвитку України у роки «застою». Розвиток літератури (А. Малишко, О. Гончар, М. Бажан, М. Стельмах, П. Загребельний), театрального і музичного мистецтва (Н. Ужвій, С. Данченко, А. Роговцева, Л. Кадочникова, Г. Майборода, С. Людкевич, М. Скорик, О. Білаш, Є. Мірошніченко, Д. Петриненко, А. Солов'яненко, Г. Ципола, Д. Гнатюк, С. Турчак), живопису (Т. Яблонська, В. Зарецький), декоративно-ужиткового мистецтва. Втрата національної своєрідності в архітектурі містобудування.

## **Тема 9. УКРАЇНА В УМОВАХ РОЗБУДОВИ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ [1, с. 580...689]**

Труднощі становлення вільних, рівноправних відносин між державами Співдружності. Створення правової бази України, як правової держави. Зміцнення державних кордонів, Формування збройних сил і Військово морського флоту, Національної гвардії, Служби безпеки, митної служби. Визначення державних символів та інших інститутів державності.

Місце і роль сільського господарства в економіці України. Аграрне питання в програмних документах українських партій. Сутність і напрями земельної реформи. Зміна форм та методів господарювання у реформованих виробничих та невиробничих структурах агропромислового комплексу. Екологічні проблеми аграрного сектору України. Державна програма екологізації сільськогосподарського виробництва,

впровадження нових технологій. Охорона та відновлення довкілля. Роль фахівців сільського господарства в раціональному використанні ресурсів.

Формування багатопартійної системи в Україні. Класифікація партій та їх виборчі програми. Нова Конституція демократичної, суверенної України. Вибори Президента та до Верховної Ради України у 2004-2005 рр.

Концепція зовнішньої політики України. Визнання України зарубіжними державами, встановлення дипломатичних відносин, формування представництва у міжнародних організаціях, входження у світове співтовариство. Набуття країною статусу без'ядерної держави.

Зовнішня політика 2010-2015 рр. Президентські виборчі кампанії 2010 та 2014 рр. Революція гідності. Збройні конфлікти в Криму, Донецькій та Луганській областях. Протистояння світу агресії Росії на Сході України.

Культурні процеси в Україні після здобуття незалежності. Основи законодавства про культуру, мови, освіту. Входження України до єдиного європейського та світового освітнього простору. Культурно-мистецькі товариства. Розширення сфери діяльності творчих спілок, мистецьких груп. Зміцнення зв'язків і співробітництва України з іншими державами.

Національна культура в умовах мультикультуризму. Проблеми національної самоідентифікації українців. Повернення до української культури творчої та художньої спадщини визначних діячів та представників діаспори. Роль церков у процесах духовного розвитку. Сучасний літературний процес. Проведення музичних конкурсів і фестивалів.

Проблеми розвитку української культури на сучасному етапі. Необхідність реформування культурної політики. Українська культура - самобутнє явище світової культури.

#### 4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| Номер тижня                                                                              | Вид занять           | Тема заняття або завдання на самостійну роботу                                | Кількість |     |            |     | балів |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|-------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----|------------|-----|-------|
|                                                                                          |                      |                                                                               | годин     |     |            |     |       |
|                                                                                          |                      |                                                                               | лк        | лаб | сем. (пр.) | СРС |       |
| Змістовий модуль 1. Історія та культура України з часів первісного ладу до кінця XIX ст. |                      |                                                                               |           |     |            |     |       |
| 1                                                                                        | Лекція 1             | Тема 1. Стародавній та давньоруський періоди в історії та культурі України    | 2         | -   | -          | -   | -     |
|                                                                                          | Практичне заняття 1. | Первісне суспільство.                                                         | -         | -   | 2          | -   | 1     |
|                                                                                          | Самостійна робота 1  | Культура первісної доби на території України                                  | -         | -   | -          | 4   | 1     |
| 2                                                                                        | Практичне заняття 2  | Давньоруська держава Київська Русь                                            | -         | -   | 2          | -   | 2     |
|                                                                                          | Самостійна робота 2  | Галицько-Волинське князівство та його роль в історії України та його культура | -         | -   | -          | 4   | 1     |

|   |                      |                                                                                                                                                          |   |   |   |   |   |
|---|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|---|
| 3 | Лекція 2             | <b>Тема 2. Політичний, соціально-економічний та культурний розвиток українських земель в складі Литви, Польщі та Речі Посполитої</b>                     | 2 | - | - | - | - |
|   | Практичне заняття 3  | Перехід Волині і Наддніпрянщини під владу Литви і Польщі                                                                                                 | - | - | 2 | - | 2 |
|   | Самостійна робота 3  | Початок формування української народності                                                                                                                | - | - | - | 4 | 1 |
| 4 | Практичне заняття 4  | Утворення українського козацтва. Визвольна війна українського народу під проводом Б. Хмельницького                                                       | - | - | 2 | - | 2 |
|   | Самостійна робота 4  | Роль братств в підвищенні української самосвідомості                                                                                                     | - | - | - | 4 | 2 |
| 5 | Лекція 3             | <b>Тема 3. Козацька державність у другій половині 17 – 18 ст.</b>                                                                                        | 2 | - | - | - | - |
|   | Практичне заняття 5. | Криза української державності. Руїна                                                                                                                     | - | - | 2 | - | 2 |
|   | Самостійна робота 5. | Гетьмани України в XVII – XVIII ст. та їх роль у розвитку її культури                                                                                    | - | - | - | 4 | 1 |
| 6 | Практичне заняття 6. | Економічний і соціальний розвиток України (друга пол. XIX – початок XX ст.) Зростання національно-визвольного руху в Україні. Українська культура XIX ст | - | - | 2 | - | 2 |
|   | Самостійна робота 6. | Українська література XIX ст                                                                                                                             | - | - | - | 4 | 1 |
| 7 | Лекції 4             | <b>Тема 4. Історія та культура України у 19 - на початку 20 ст. Тема 5. Історія і</b>                                                                    | 2 | - | - | - | - |

|                                                         |                       |                                                                                                                                       |          |          |           |           |           |
|---------------------------------------------------------|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|-----------|-----------|-----------|
|                                                         |                       | <b>культура України революційної доби (1917-1920 рр.)</b>                                                                             |          |          |           |           |           |
|                                                         | Практичне заняття 7.  | Політична ситуація в Росії та Україні після Лютневої революції. Утворення та діяльність Центральної Ради.                             | -        | -        | 2         | -         | 2         |
|                                                         | Самостійна робота 7   | Політичні течії і партії в умовах Першої світової війни                                                                               | -        | -        | -         | 4         | 1         |
| 8                                                       | Практичне заняття 8.  | Україна періоду Гетьманат та Директорії. Встановлення Радянської влади в Україні.                                                     | -        | -        | 2         | -         | 2         |
|                                                         | Самостійна робота 8   | Культура України революційної доби                                                                                                    | -        | -        | -         | 4         | 2         |
|                                                         | ПМК 1                 | Підсумковий контроль за змістовий модуль 1                                                                                            | -        | -        | -         | -         | 10        |
| <b>Всього за змістовий модуль 1 - 56 год.</b>           |                       |                                                                                                                                       | <b>8</b> | <b>-</b> | <b>16</b> | <b>32</b> | <b>35</b> |
| <b>Змістовий модуль 2. Україна XX – початку XXI ст.</b> |                       |                                                                                                                                       |          |          |           |           |           |
| 9                                                       | Лекція 5              | <b>Тема 6. Україна у 20-30 рр. XX ст. Спеціально-економічні, політичні та культурні перетворення.</b>                                 | 2        | -        | -         | -         | -         |
|                                                         | Практичне заняття 9.  | Внутрішня обстановка в країні після закінчення Громадянської війни. Перехід до нової економічної політики та її здійснення в Україні. | -        | -        | 2         | -         | 2         |
|                                                         | Самостійна робота 9   | Політика українізації та її значення для України                                                                                      | -        | -        | -         | 6         | 1         |
| 10                                                      | Практичне заняття 10. | Спеціально-економічні, політичні та культурні перетворення в Україні у 20-х 30-х рр. XX ст..                                          | -        | -        | 2         | -         | 2         |
|                                                         | Самостійна робота 10  | Культура України в умовах тоталітаризму.                                                                                              | -        | -        | -         | 6         | 1         |
| 11                                                      | Лекція 6              | <b>Тема 7. Україна в роки II світової та</b>                                                                                          | 2        | -        | -         | -         | -         |

|    |                       |                                                                                                                             |   |   |   |   |    |
|----|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|----|
|    |                       | <b>Великої вітчизняної воєн.<br/>Тема 8. Україна в повоєнні роки (1945 – 1990 - ті рр.)</b>                                 |   |   |   |   |    |
|    | Практичне заняття 11. | Український народ у роки II світової та Великої вітчизняної війни.                                                          | - | - | 2 | - | 3  |
|    | Самостійна робота 11. | Культурне життя в умовах війни.                                                                                             | - | - | - | 6 | 2  |
| 12 | Практичне заняття 12. | Труднощі перехідного періоду до мирного будівництва.                                                                        | - | - | 2 | - | 2  |
|    | Самостійна робота 12  | П. Шелест. Нова хвиля українізації.                                                                                         | - | - | - | 6 | 1  |
| 13 | Лекція 7              | <b>Тема 9. Україна в умовах розбудови незалежної держави.</b>                                                               | 2 | - | - | - | -  |
|    | Практичне заняття 13. | Реформи 60-х років, їх суперечливий характер і непослідовність. Період застою та перебудови. Культура України 60-х 80-х рр. | - | - | 2 | - | 2  |
|    | Самостійна робота 13. | Боротьба проти культу особи Й. Сталіна та його наслідків. Література «шістидесятників»                                      | - | - | - | 6 | 1  |
| 14 | Практичне заняття 14. | Проголошення незалежної України. Становлення національної державності.                                                      | - | - | 2 | - | 2  |
|    | Самостійна робота 14  | Місце і роль сільського господарства в економіці України                                                                    | - | - | - | 6 | 2  |
| 15 | Практичне заняття 15. | Україна в сучасному світі. Формування геополітичних інтересів України.                                                      | - | - | 2 | - | 2  |
|    | Самостійна робота 15. | Культура України на початку XXI століття Підготовка до ПМК2                                                                 | - | - | - | 8 | 2  |
|    | ПМК 2                 | Підсумковий контроль за змістовий модуль 2                                                                                  |   |   |   |   | 10 |

|                                                         |          |          |           |           |            |
|---------------------------------------------------------|----------|----------|-----------|-----------|------------|
| <b>Всього за змістовий модуль 2 – 64 год.</b>           | <b>6</b> | <b>-</b> | <b>14</b> | <b>44</b> | <b>35</b>  |
| <b>Екзамен</b>                                          |          |          |           |           | <b>30</b>  |
| <b>Всього з навчальної дисципліни 56 + 64= 120 год.</b> |          |          |           |           | <b>100</b> |

## 5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Визначте основні етапи розвитку первісно-суспільного ладу на території України.
2. Обґрунтуйте причини становлення класового суспільства у давніх слов'ян.
3. Обґрунтуйте передумови створення держави Київська Русь, дайте оцінку теоріям щодо утворення цієї держави.
4. Культура первісного суспільства.
5. Проаналізуйте суспільно-економічний та політичний лад Київської Русі IX-XI ст.
6. Проаналізуйте причини та наслідки занепаду держави Київська Русь.
7. Культура Київської Русі
8. Дайте оцінку наслідкам монголо-татарської навали для Київської русі.
9. Обґрунтуйте причини прийняття християнства та проаналізуйте наслідки християнізації для Київської Русі.
10. Визначте історичне значення держави Київська Русь та Галицько-Волинського князівства.
11. Визначте особливості суспільно-політичного та економічного розвитку українських земель у складі Великого Литовського князівства.
12. Обґрунтуйте причини укладення Кревської /1385/, Люблінської /1569/ уній, проаналізуйте зміст цих угод та розкажіть про їх наслідки для України.
13. Обґрунтуйте причини виникнення нового суспільного стану українського козацтва.
14. Визначте причини виникнення Запорізької Січі, охарактеризуйте її суспільний лад та значення для історії України.
15. Обґрунтуйте причини підписання Брестської унії /1596р./ та покажіть її наслідки для України.
16. Культура України 17-18 ст.
17. Вкажіть і обґрунтуйте причини ліквідації Гетьманщини і Запорізької Січі.
18. Проаналізуйте причини кризи української державності та дайте оцінку періоду Руїни /1665-1687рр/.
19. Проаналізуйте суспільно-політичну діяльність гетьмана І.Мазепи та основні положення Конституції П.Орлика.
20. Обґрунтуйте причини підписання договору з Москвою 1654р., проаналізуйте зміст та покажіть наслідки цього договору для України.
21. Визначте основні етапи становлення козацької державності та охарактеризуйте її господарство, лад, військову організацію.
22. Визначте причини Визвольної війни українського народу /1648-1654 рр/ та дайте оцінку Зборівській та Білоцерківській угодами.
23. Проаналізуйте причини і наслідки козацько-селянських проти польських повстань другої половини 16 – початку 17ст..
24. Дайте оцінку суспільно-політичного та економічного життя в Україні 14-18 ст.
25. Реформи другої половини 19 ст в Росії та їх значення для України.

26. Культура України 19. ст.

## ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №2

1. Проаналізуйте причини і зміст Лютневої революції 1917р. в Росії та її вплив на політичну ситуацію в Україні.
2. Проаналізуйте та дайте оцінку зовнішньої та внутрішньої політиці гетьмана Скоропадського.
3. Визначте причини повстання проти гетьмана Скоропадського та дайте оцінку зовнішній та внутрішній політиці Директорії.
4. Визначте причини перемоги радянської влади в Україні та охарактеризуйте її економічну політику періоду Громадянської війни.
5. Культура України революційного періоду (1917-1920-рр.)
6. Обґрунтуйте причини переходу до НЕПу, дайте оцінку її наслідкам.
7. Проаналізуйте процес національно-державного будівництва в Україні у 20-х роках 20 ст. та обґрунтуйте причини утворення СРСР.
8. Обґрунтуйте причини зміни економічної політики в країні у другій половині 20-х рр та дайте оцінку перетворенням в сфері промисловості та сільського господарства у 20-30 –х рр 20 ст.
9. Національно-культурний розвиток України у 20-30рр. 20 ст. у складі СРСР. Дайте оцінку політиці українізації.
10. Визначте джерела та причини формування тоталітарної системи в СРСР та її вплив на соціально-політичне життя в Україні.
11. Проаналізуйте міжнародні відносини у Західній Європі у другій половині 30-х рр 20 ст. Дайте оцінку приєднання Західної України до СРСР.
12. Визначте причини II Світової війни та дайте характеристику першого періоду Великої Вітчизняної війни.
13. Культурне життя періоду війни.
14. Визначте особливості та суперечності процесу відбудови народного господарства України /1945-1955рр/.
15. Визначте причини, проаналізуйте зміст і наслідки реформ 60-80-х рр. 19 ст. та їх значення для соціально-економічного розвитку України.
16. Культурні процеси в Україні у повоєнний період (1945-1980-ті рр..)
17. Проаналізуйте процес розбудови української держави на сучасному етапі, та визначте основні проблеми та досягнення на цьому шляху.
18. Визначте причини суперечностей політичного життя України у 50-60 –х рр. 20 ст.
19. Визначте причини та охарактеризуйте причини змін у суспільно-політичному та економічному житті Радянського Союзу і України другої половини 80-х початку 90-х рр 20 ст.
20. Розкрийте процес становлення української національної символіки.
21. Проаналізуйте розвиток ідеї державності у суспільно політичному русі України та дайте характеристику Декларації про державний суверенітет України /16 липня 1990р/ і Акту про незалежність України.
22. Дайте характеристику основним напрямкам зовнішньої політики України на сучасному етапі її розвитку, та визначте основні проблеми співпраці України з країнами “ближнього” та “далекого” зарубіжжя.
23. Проаналізуйте суспільно-політичну ситуацію в Україні у зв’язку з виборами Президента 2014р. та виборами до Верховної Ради 2006р., охарактеризуйте зміни в державі після них.

24. Проаналізуйте процес розбудови української держави на сучасному етапі, та визначте основні проблеми та досягнення на цьому шляху.
25. Культурні процеси в Україні на початку ХХІ ст.

## 6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна

1. Алексєєв Ю. М. Історія України: Навч. посіб. для абітурієнтів та студ. вищ. закл. освіти / Ю.М. Алексєєв, А.Г. Вертегел, В.М. Даниленко. – К.: Каравела, 2004. – 255 с.
2. Білоцерківський В. Я. Історія України: навчальний посібник/ В. Я. Білоцерківський. - К: Центр учбової літератури, 2007. - 535 с.
3. Бойко О. Д. Історія України/ О. Д. Бойко. - К: ВЦ "Академія", 2001. - 656 с.
4. Бунятян К. П. Давнє населення України/ К. П. Бунятян. - К: Либідь, 1999. - 228 с.
5. Верига В. Нариси з історії України (кінець ХVІІІ - початок ХІХ ст.)/ В. Верига. – Львів.: Світ, 1996. - 448 с.
6. Видатні постаті в історії України (ІХ - ХІХ ст.): Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети/В. І. Гусєв, О. Г. Сокирко, В. Г. Червінський. – К.: Вища школа, 2002. - 359 с.
7. Голобуцький В. Запорозьке козацтво/ В. Голобуцький. – К.: Вища школа. - 1994. - 539 с.
8. Грушевський М. С. Ілюстрована історія України/ М. С. Грушевський. – К.: Наукова думка, 1992. – 445 с.
9. Грушевський М. С. Очерк истории украинского народа/ М. С. Грушевський. - К.: Вища школа, 1990. – 586 с.
10. Дорошенко Д. Нарис історії України.: у 2-х томах/ Д. Дорошенко. - К.: Глобус.1992.
11. Історія українських політичних партій: Кінець ХІХ - 1917 р. Хрестоматія / Упорядник Б. І. Корольов, І. С. Михальський. - К: Вид. Європейського університету, 2003. - 561 с.
12. Історія українського козацтва: нариси у 2-х т. / Редкол. В. А. Смолій та ін. - К: Вид. дім Києво-Могилянської академії, Т. 1. 2007. - 799 с.
13. Історія українського козацтва: нариси у 2-х т. / Редкол. В. А. Смолій та ін. - К: Вид. дім Києво-Могилянської академії, Т. 2. 2007. - 723 с.
14. Історія України в особах: ХІХ - ХХ ст. / І. Войцехівська, В. Облінцов, О. Божко та ін.//За ред. І. Войцехівської. – К.: Україна, 1995. - 479 с.
15. Історія України в особах: Литовсько - Польська доба / О. Дзюба, М. Довбищенко та ін. // За ред. О. Дзюба. - К: Україна, 1997. - 272 с.
16. Історія України в особах: Козаччина / В. М. Горобець та ін.//За ред. В. М. Горобця - К.: Україна, 2000. - 302 с.
17. Історія України: Навчальний посібник / Під загальною ред. В. А. Смолія. – К.: Альтернатива, 1997. - 424 с.
18. Історія української культури: навч. посібник / І.Я. Хома, А.О. Сова, Ж.В. Мина; за ред. І.Я. Хоми. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 356 с.
19. Історія України: нове бачення / Під ред. В. А. Смолія. – К.: Альтернатива, 2000. - 464 с.
20. Горбач Н.Я Теорія та історія світової і вітчизняної культури. Курс лекцій/ Н.Я Горбач. та ін.- Львів: Каменяр, 1993.- 164с.

21. Українська культура: історія і сучасність / за ред. С.О. Черепанової. – Львів: Світ, 1994. – 456 с.
22. Історія української культури / за ред. І. Крип'якевича. - К.: Либідь, 1994. – 656 с.
23. Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: Арттек, 1999. – 728 с.
24. Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія української культури: Навч. Посібник/Наук. Ред.. В.М.Шейко. – К.:Кондор, 2006. – 264 с.

### **Допоміжна.**

1. Історія України: Посібник / За загальною ред. Г. Д. Темка, Л. С. Тупчієнка. - К.: Вид. центр "Академія", 2002. - 480 с.
2. Історія України: Навчальний посібник / Під ред. М. О. Скрипника. - : Центр навчальної літератури, 2003. - 366 с.
3. Історія України. Документи. Матеріали: посібник для студентів вузів / Укладач В. Ю. Король. - К: Академія. - 2001. - 448 с.
4. Історія України: навчально-методичний посібник для семінарських занять / В. М. Литвин, А. Г. Слюсаренко, В. Ф. Колесник та ін.// За ред. В. М Литвина. – К.: Знання - Прес, 2006. - 460 с.
5. Комаринська З. М. Історія України: посібник для самостійного вивчення та підготовки до семінарських занять/ З. М. Комаринська. – Львів.: ЛБІ НБУ, 2005. - 191 с.
6. Кудряченко А. І. Політична історія України ХХ століття: підручник / Кудряченко А. І., Калінічева Г. І., Костиця А. А. - К: МАУП, 2006. - 694.
7. Історія світової культури. Культурні регіони: навч. посіб. / за ред. Л. Т. Левчук. - К. : Либідь, 2000. - 520 с.
8. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: курс лекцій / Кордон М. В. - К. : ЦУЛ, 2005. - 584 с.
9. Кормич Л.І., багацький В.В. Культурологія: Навчальний посібник. – Х.: Одиссей. – 304 с.
10. Культурологія / Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Кондратюк А Ю та ін. - [2-ге вид.]. - К. : ЦУЛ, 2009. - 392 с.
11. Огієнко І. Українська культура : коротка історія культурного життя українського народу / Огієнко І. - К. : «Довіра», 1992. - 218 с.
12. Олійник Л. С. Музика як вид мистецтва: навчальні та методичні рекомендації до вивчення окремих розділів курсу "Українська та світова культура" / Л. Олійник, Т. Мельничук. - К. : Видав. центр НАУ, 2004. - 71с.
13. Павленко Ю. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: навч. посіб. для студ. гуман. фак. виш. закл. освіти / Павленко Ю. [2-е вид. стер.] - К. : Либідь, 2000. - 358 с.
14. Попович М. В. Національна культура і культура нації / Попович М. В. - К. : Знання, 1991. - 64 с.

## **7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ**

1. <http://chitalka.info/> Студентська електронна бібліотека МАУП "Читалка". Безкоштовні електронні підручники он-лайн серії "Гуманітарні науки". Містить електронні книги з історії України, історії новітньої України (1991-2001)
2. <http://history.franko.lviv.ua/> Проект "Історія України", здійснений при підтримці Бюро Освітніх і Культурних програм США (BЕCА) і адміністрований Радою Міжнародних досліджень і обмінів IREX. Книги в електронному вигляді: Наталія

Яковенко "З найдавніших часів до кінця XVIII ст.", Ярослав Грицак "Формування модерної української нації XIX-XXст". та повнотекстова версія

3. <http://history.kiev.ua/> Сайт "Історія України" пропонує повнотекстові версії книг: Орест Субтельний "Історія України" (видання 1991 року), Ілько Борщак, Рене Мартель "Іван Мазепа" (видання 1931 року), Михайло Грушевський "Ілюстрована Історія України" (репринтне видання 1913 року) та інші.

4. <http://www.history.org.ua/> Інститут історії України НАН України надає вільний доступ до повнотекстової версії Енциклопедії історії України, електронних публікацій документів і пам'яток, зокрема архівів Голодомору в Україні 1932–1933, ОУН і УПА. Сайт представляє е-версії періодичних видань, що видаються Інститутом, зокрема «Українського історичного журналу», «Краєзнавства»... Електронна бібліотека пропонує е-версії досліджень та монографій сучасних українських істориків, підручників та посібників.

5. <http://historical-club.org.ua/> Сайт «Всеукраїнський історичний портал» засновано 2011 року групою студентів історичних факультетів. Сайт представляє онлайнві ресурси на різні історичні теми. Ресурси з історії України розподілені за окремими періодами у хронологічній послідовності. Сайт містить також е-видання з всесвітньої історії окремих держав. Є декілька розділів, створених для висвітлення Допоміжних історичних дисциплін (археології, міфології, етнології).

6. <http://www.haidamaka.org.ua> Незалежний інформаційно-освітній ресурс студентів Києво-Могилянської академії. В розділі "Історія України" найбільш цікавими є теми "Походження слов'ян", "Козацька доба", "Історія українських етнічних земель".

7. <http://litopys.org.ua/index.html> Електронна бібліотека давньої української літератури "Ізборник". Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації українського літопису, хроніки, житія, апокрифи, граматики, лексикони, історично-мемуарна проза, перекладні та поетичні твори, «Слово о полку Ігоревім» тощо.

8. <http://www.cossackdom.com> На сайті "Козацтво 15-21 ст." створена електронна джерельна база дослідження історії українського та російського козацтва XV-XXI ст., персоналій, творчої спадщини видатних дослідників. Розділи містять унікальну підбірку матеріалів: статті, документи, огляди, монографії, рецензії, персоналії, енциклопедичні видання з історії козацтва.

9. <http://www.history.univ.kiev.ua/> Ресурс Історичного факультету КНУ ім. Т. Шевченка надає матеріали для навчального процесу, курси, лекції, наукові публікації викладачів та студентів факультету.

10. <http://www.ukrhistory.narod.ru> Сайт "Українська історична бібліотека" (UKRAINIAN HISTORICAL LIBRARY) намагається спростувати міфи, існуючі в українській історії та пропонує: повнотекстові версії історичних документів, наукових статей, монографій з фонду бібліотеки.

11. <http://pidruchniki.ws/> Перша українська електронна бібліотека підручників – це найбільший ресурс українських навчальних посібників. Бібліотека пропонує у вільному доступі колекцію е-видань з історії України

12. <http://litopys.org.ua> Електронна версія книги Серафіма Юшкова "Нариси з історії виникнення і початкового феодалізму в Київській Русі."

13. <http://www.nbuv.gov.ua/> - бібліотека ім. В.Вернадського

14. <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> - бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка

15. <http://www.filosof.com.ua/> - Інститут філософії ім. Г.Сковороди

16. <http://www.inst-ukr.lviv.ua/> - Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича

17. <http://www.gilan.uar.net/nasu/hiuass.html> - Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського

18. <http://www.uaa.iatp.org.ua/> – На порталі Першої української академії архітектури представлено текстовий та ілюстративний матеріал з історії архітектури України доби тоталітаризму.

19. <http://litopys.org.ua> – проект електронної бібліотеки давньої української літератури. Бібліотека є добіркою електронних книг і текстів.
20. <http://www.lavra.kiev.ua> – сторінка Свято-Успенської Києво-Печерської лаври інформує про історію лаври, паломництво, розклад богослужінь. Представлено фотоальбом.
21. <http://www.trypillia.com> – Сторінку присвячено трипільській культурі.
22. <http://www.nip.tsatu.edu.ua> – Навчально-інформаційний портал ТДАТУ.